novoměstský kurýr

06/2017

ČLÁNKY - INFORMACE - AKTUALITY - NÁZORY- FOTOGRAFIE

Pohled na obec Dobré od východu. Foto: J.B.

w w w . n o v o m e s t s k y k u r y r . i n f o

OBSAH:

MAPA REGIONU
OBCE S VAZBOU NA NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ
DOBRÉ - CO O SOBĚ NAPSALI V ROCE 1939
DOBRÉ Z INTERNETU
NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ
FOTO Z OBCE DOBRÉ a přidružených obcí
POHLEDY Z MĚSTA
OD KLADSKÉHO POMEZÍ
INSPIROMAT
ŽERTOVNÉ OBRÁZKY
FOTO NA ZADNÍM LISTU

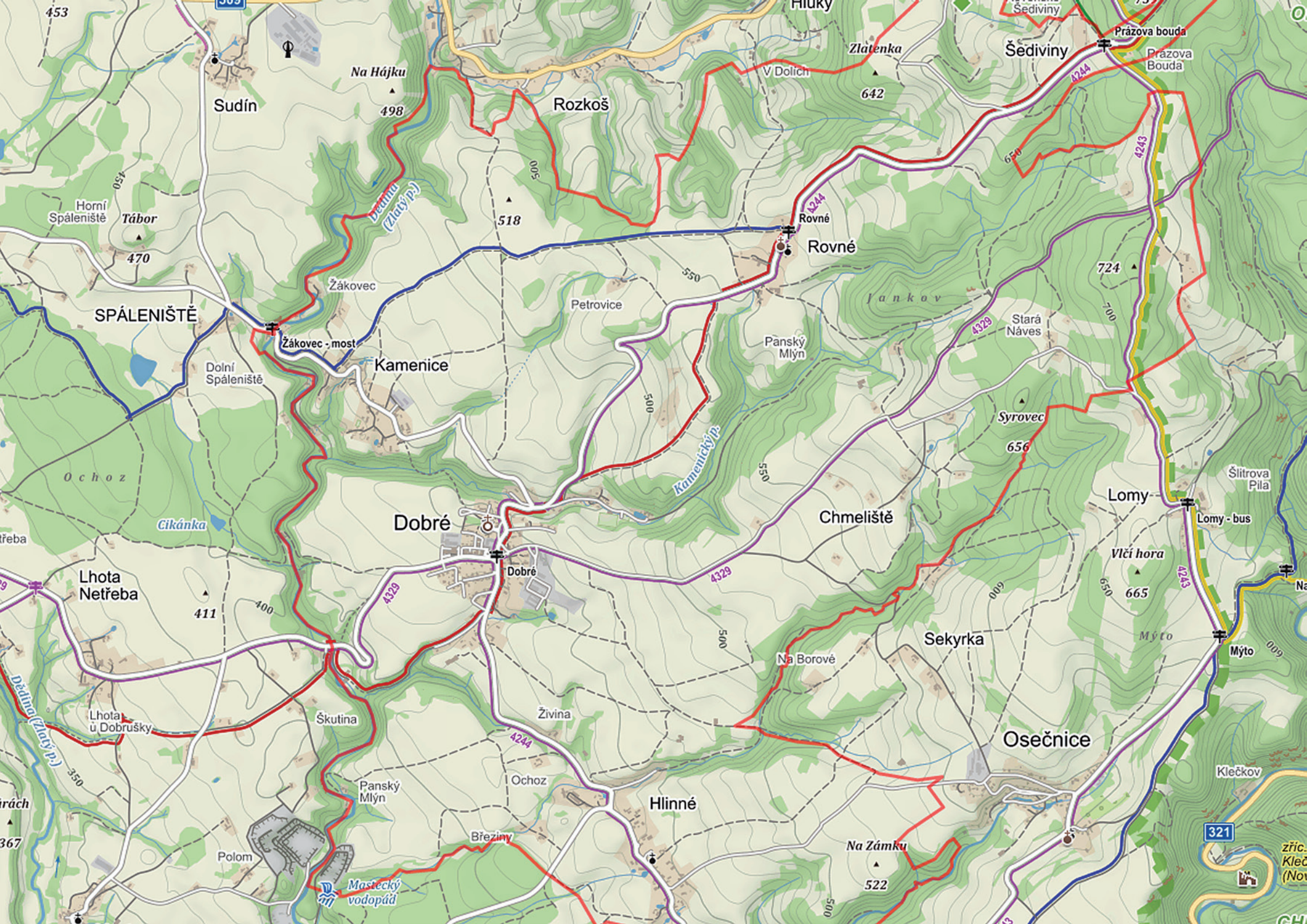

Hluky
Šediviny
Prázova bouda
Prázova Bouda
Zlatenka
642
V Dolích
Sudín
Na Hájku
498
Rozkoš
Horní Spáleniště
Tábor
470
Dědina (Zlatý p.)
518
Rovné
Rovné
Žákovec
Petrovice
SPÁLENIŠTĚ
Žákovec - most
Kamenice
Dolní Spáleniště
Panský Mlýn
Jankov
Stará Náves
724
Syrovec
656
Kamenický p.
Ochoz
Cikánka
Dobré
Dobré
Chmeliště
Lomy
Lomy - bus
Šlitrova Pila
Vlčí hora
665
Lhota Netřeba
411
Sekyrka
Mýto
Mýto
Na Borové
Dědina (Zlatý p.)
Lhota u Dobrušky
Škutina
Živina
Osečnice
Klečkov
Panský Mlýn
Ochoz
Hlinné
Březiny
Polom
Mastecký vodopád
Na Zámku
522
321

Obce s vazbou na Nové Město nad Metují

Obec	obce ORP	hist. okres	obce DSO	číslo Nov. kur.
Bačetín				05/2015
Běstviny				11/2015
Bílý Újezd				09/2016
Blažkov				03/2014
Bohdašín				02/2015
Bohuslavice				06/2014
Bolehošť				08/2016
Bolehošťská Lhota				08/2016
Borová				
Byzhradec				10/2016
Bystré				04/2015
Čánka				01/2017
Černčice				04/2014
Česká Čermná				
České Meziříčí				02/2016
Dlouhé-Rzy				
Dobré				06/2017
Dobruška				
Dobřany				07/2015
Dobříkovec				01/2017
Domašín				
Domkov				09/2014
Hlinné				06/2017
Houdkovice				11/2016
Hroška				09/2016
Chábory				05/2017
Chlístov				10/2015
Janov				03/2015
Jestřebí				09/2013
Jílovice				05/2016
Kamenice				06/2017
Klášter nad Dědinou				07/2016
Kounov				
Krčín (dnes souč. N.M.n.M.)				
Králova Lhota				04/2016
Křivice				
Křovice				12/2015
Ledce				07/2016
Lipiny				08/2016
Lhota - Doubravice				07/2014
Lhota Netřeba				05/2017
Libchyně				01/2014
Malá Záhornice				11/2016
Masty				09/2016
Mělčany				
Městec nad Dědinou				03/2017
Městec				07/2014
Mezilesí				02/2014
Mokré				02/2017
Nahořany				07/2014
Nedvězí				
Netřeba				05/2017
Nové Město nad Metují				12/2013, 14
Nový Hrádek				
Očelice				03/2017
Ohnišov				01/2015
Olešnice v Orl. horách				08/2015
Opočno				
Osečnice				
Podbřezí (Skalka)				05/2017
Podchlumí				12/2016
Pohoří				01/2016
Provodov-Šonov				09/2014
Provoz				09/2015
Přepychy				04/2017
Přibyslav				11/2013
Přímy				05/2017
Pulice				
Rohenice				03/2016
Roudné				09/2016
Rovné				06/2017
Semechnice				12/2016
Sendraž				10/2013
Slavětín nad Metují				08/2014
Slavoňov				03/2014
Sněžné				06/2015
Spy, (dnes součást N.M.n.M.)				11/2014
Studánka				05/2017
Studnice				
Šeřeč				09/2014
Škutina				05/2017
Trnov				11/2016
Újezdec				07/2016
Václavice				09/2014
Val				09/2015
Velká Záhornice				11/2016
Vrchoviny, (dnes souč. N.M.n.M.)				10/2014
Vršovka				05/2014
Vysokov				
Vysoký Újezd				06/2016
Zádolí				11/2016
Zákraví				01/2015

NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ

obec, která byla okresním městem

Nové Město nad Metují bylo okresním městem. V čísle 2/2015 tohoto provedení „Novoměstského kurýra“ jsem uveřejnil mapu okresu Nové Město nad Metují z roku 1938. Které obce novoměstský okres tehdy zahrnoval, vyplývá z této mapy.

Seznam, který jsem uveřejnil ve vedlejší tabulce původně vycházel z knihy „Nové Město nad Metují a jeho kraj“, která vyšla na začátku roku 1940. Tam přispěla řada obcí popisem své obce.

Ukázalo se, že to nejsou všechny obce tehdejšího novoměstského okresu - viz mapa v čísle 2/2015. A tak pokud se návštěvou dostanu k obci, která dosud ve vedlejší tabulce není, doplním ji tam. Tak snad budou zkompletovány obce novoměstského okresu a jejich dnešní podoba.

Dnes také existuje tzv. „Dobrovolný svazek obcí“ - obce DSO. Webové stránky tohoto sdružení najdete na adrese:

http://novomestskonadmetuji.cz

Tyto obce jsem také zařadil do mého seznamu obcí.

Ve vedlejší tabulce jsem také označil obce, které spadají pod současné Nové Město nad Metují vzhledem ke skutečnosti, že Nové Město nad Metují je obcí s tzv. „rozšířenou působností“ - obce s označením ORP. Tyto obce jsem už navštívil.

V jednotlivých číslech měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se budu věnovat obcím, které jsou ve vedlejší tabulce. Některé jsem už uvedl v předcházejících číslech, takže k těm se už nebudu vracet. V tabulce najdete, ve kterém čísle měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se o příslušné obci píše. Obce budu volit namátkově dle mé nálady, kam se mi bude chtít právě jet. Pokračuji obcí DOBRÉ. *Jindřich Buchal.*

DOBRÉ

Co o sobě napsali v roce 1939 v knize „Nové Město nad Metují a jeho kraj“:

Obec Dobré s osadami Chmeliště, Živina a Petrovice leží těsně na úpatí Orlických hor v nadmořské výšce 451 m (kóta u kostela). Rozkládá se podél okresní silnice, vedoucí od severu k jihu a má charakteristické seskupení podélné obce, jak ukáže pohled na kat. mapu. Usedlosti jsou po obou stranách silnice a mají pozemky v prutech jeden vedle druhého kolmo k silnici. Zadní pole prutů byla u některých usedlostí asi oddělena pro dědice a tak vznikaly chalupy osady.

Z historie obce a z pověsti stojí za zmínku pověst o vzniku jména obce. V rybníce máchaly prádlo dvě sestry, Zuzana a Dorotka, a při tom uvázla jim zástěra o něco. Byl to zvon. Sešli se lidé, vytáhli jej a velmi se divili. Tu řekla Zuzana: „Však tu bude jednou dobrý“. Mínila zvon. Od těch dob prý začalo se vesnici říkati Dobré. Onen zvon pak se dostal na doberský kostel a byl zván Zuzana. Obec se uvádí ve 13. - 14. století, kdy tu byla plebanie pod patronátem opata cisterciáckého kláštera na sv. Poli (nyní obec Klášter). Po husitských bouřích patřil kostel jako filiální k farnímu úřadu v Bílém Újezdě. Z těch časů dostává ještě tamní fara z doberského záduší dříví. Starý dřevěný kostel stával prý na starém hřbitově, který je dnes proměněn v park. Nový kostel se stavěl v letech 1738 - 1740 na pozemcích od čp. 47 a stal se farním samostatným pod patronátem vrchnosti rychnovské. Starý velký zvon „Pavel“ s letopočtem 1588 padl za oběť lití děl ve světové válce, menší zvon má letopočet 1557. Na věži kostela byly pořízeny hodiny z výnosu divadelních představení v r. 1864.

Útvar půdy je převážně prahorní, na vápno silně chudý, hlavní horninou je prahorní břidlice (fylit), na Chmelištích je permský útvar a převládá červený písek. V lese v jednom lomě vyskytuje se žule podobná hornina - mineta, kterou lze i kamenicky opracovávati, je však velmi tvrdá. V letech 1837 - 1877 dolovala se v obci železná ruda (krevel) a vozila se do Skuhrova n. B. do huti. Ale podnik se nevyplácel, zanikl a dnes upomíná naň jen studna, napájená vodou ze zatopených šachet, které se říká „štola“, a halda perku na poli.

Obec měla v r. 1930 654 obyvatele, 304 muže 354 ženy, a 146 čís. pop. K farnosti kostela sv. Petra a Pavla patří obec Hlinné, Osečnice, Lomy, Rovné, Kamenice a Dol. Spáleniště. Starý hřbitov byl na návsi, nový je za kostelem a stojí na něm od r. 1935 památník padlým za světové války. Poštovní úřad byl zřízen u nás v r. 1894 a jeho obvod se kryje přibližně s kolaturou. Máme i telefon s několika účastnickými stanicemi. Obecná škola je tu dvoutřídní s pobočkou, přiškolena je sem Kamenice se Žákovcem, Dol. Spáleniště a několik čísel ze Lhoty. Stará škola bývala dřevěná (v č. 87.) a když shnila, učilo se v č. 51 v nájmu. Nová škola se stavěla v r. 1836. Po vydání zákona o újezdních školách měšť. starala se obec, jež je přirozeným středem školního Újezdu, o zřízení měšťanky. Byla tu povolena zatím neújezdní měšťanka a vyučuje se na ní druhý rok. Obec pořídila vzorné plány a chystala se ke stavbě. Vyučuje se zatím v najatých místnostech. Od r. 1923 působí tu živnostenská škola pokračovací a třetí rok již také lidová škola hospodářská. Zdravotní obvod je tu také již po mnoho roků a rovněž četnická stanice.

Ze spolků a společenstev nejdříve tu působila divad. ochotnická jednota „Tyl“ od roku 1896, ale divadlo se tu hrálo již daleko dříve, v letech sedmdesátých. Hospod. čtenářská beseda z téhož roku starala se o pokrok v hospodaření a opatřovala členům hnojiva. Od ní převzal později tuto činnost Spořitelní a záložní spolek, založený pokrokovými rolníky r. 1900. Ze skromných začátků vyrostl ve zdravý peněžní ústav lidový, spravující přes 4 mil. K. vkladů. Postavil si, když nastřádal během let vlastní prostředky, spolkový dům, nazvaný Kampelička, který jest ozdobou obce. Podporuje ve svém okolí všechny prospěšné podniky, jako stavby škol, melioraci, elektrisaci, telefon, vodovod, koupi nemovitostí atd. Jest požehnáním pro celý obvod. Z jiných uvádíme živnostenské společenstvo, Sokol, včelařský spolek, elektr. družstvo, spolek pro vzájemné pojištění koní (sdružuje skoro polovinu soudn. okresu). Elektrisovali jsme zde v r. 1925, gravitační vodovod z povodí farského potoka se stavěl v r. 1933. Pořídil se svépomocí čistě vlastními prostředky bez subvencí a je bez dluhů. Sociální poměry jsou tu dosti vyvážené, neboť vedle řady usedlostí a chalup je tu i slušný počet řemesel a obchodů a drobní lidé přivydělávají si prací na najatých obecních pozemcích, tkalcovstvím doma i v tkalcovnách, takže ubývání obyvatelstva, pokud se jeví, není hrozivé. Tak se zdejší krásné okolí, kde hojnost lesů dýše nádhernou vůní a zdravým, čistým vzduchem, přiblížilo světu. Je jako stvořené pro klidný pobyt a odpočinek na dovolené pro městské lidi. Již po několik roků navštěvují nás tu letní hosté, jimž sousedé ochotně umožňují pobyt. Také sokolské tábořiště v údolí Zlatého potoka již po pět roků zřizované se těší vzrůstající oblibě.

Ačkoli dráha je od obce dosti vzdálena, je zde udržováno stálé autobusové spojení s Dobruškou. (Linka Dobré - Dobruška - N. Město -Č. Skalice).

Autor neuveden.

DOBRÉ Z INTERNETU

Z www stránek obce Dobré:

Vznik a vývoj obce Dobré patří do období kolonizace lesů v druhé polovině 12. a 13. století. Kdo byl zakladatelem naší obce není známo. Spolehlivé zprávy jsou z roku 1367 a 1392, „kdy byl Vítem, opatem svatopolským, dosazen ke kostelu v Dobrém řádový mnich Vavřinec, a to po zemřelém faráři Janovi“ (prof. J. Doberský). V čele obce stál rychtář s konšely jako zástupci kláštera. Obyvatelé odváděli klášteru dvakrát do roka úrok - obilí, slepice, vejce a vedle těchto závazků byli povinni robotovat. Jak velká byla osada, není známo. Podle tradice zde bylo v době Karla IV. 8 usedlostí. Po husitských válkách bylo klášterní panství nahrazeno světskou vrchností.

Roku 1458 král Jiří připisuje zboží Svatopolské Janovi z Chlumu a z Ratibořic za 1200 kop českých. Ku konci 15. století král Vladislav udílí zboží Svaté pole Mikuláši mladšímu a Mikuláši staršímu Trčkům z Lípy. Do doby jejich nástupce Viléma Trčky z Lípy, který držel bývalé klášterství Svaté pole od roku 1542, spadá sepsání Urbáře panství opočenského a frymburského z roku 1542, který obsahuje seznam poddaných a jich povinností k vrchnosti. Podle tohoto urbáře bylo v osadě Dobré (Dobrey Wes) 25 usedlostí (plánek - r. 1542).

Rozvoj vesnice byl pomalý. Doba husitská přechází v dobu temna, třicetiletou válku. Z války vyšel vítězně panský stav, který po válce držel 60% poddanské půdy v Čechách. Do této doby spadá prvý soupis půdy v Čechách - Berní role, pořízená usnesením zemského sněmu v roce 1654. Berní role měla přinést pro vrchnost přehled poddanské půdy pro vyměření pozemkových daní. V té době žilo v Dobrém 242 lidí, z toho 117 mužů a 125 žen ve 47 rodinách. Roku 1787 byl vydán nový katastr - Josefínský. V té době vylo v Dobrém už 80 domovních čísel. Přibylo domů na Dole, ve Skalí. Vznikla nová osada Živina se sedmi staveními.

Ve čtyřicátých letech 19. století byl vydán stabilní katastr, který se měl stát trvalým podkladem pro daně. Podle tohoto katastru bylo v Dobrém 112 usedlostí, na Chmelišti 13 stavení, Petrovice 3 stavení. Ve vlastní vesnici žilo 569 lidí (plánek - r. 1811).

Název obce.

Dobré - 10 km na východ od Opočna. Je původně místním jménem mužského rodu (spisovně -ý, v nářečí -ej), jak bezpečně dokazují doklady z roku:

1367 - in Dobri
1384 - Dobrý
1598 - Dobrey Wes
1636 - Dobrey
1790 - Dobray
1836 - Dobrey
1848 - Dobré

Před kovárnouPodoba s -é vznikla uměla v roce 1848. Název byl původně po místním jménu potoka zvaného Dobrý. Profesor J. Doberský namítá, že potok není význačným objektem. S ohledem na to, že atribut Dobrý nebo Dobrá máme u 22 jmen, kloníme se k pojetí A. Profouse, že jde u původní hydronymum - potok nebo pramen s dobrou vodou. Jinak by se obtížně vysvětloval mužský rod slova. K pozdějšímu tvaru Dobré si lidé bezpochyby domýšleli slovo „místo“ (Listy Orlického muzea, Luter I.: Místní jména a osídlení v povodí obou Orlic).

O kostele v Dobrém.

Na starém hřbitově, který byl roku 1917 proměněn v park, stával asi od konce 13. nebo od počátku 14. století dřevěný kostel. Před ním stály dvě řady lip, z kterýchž některé stojí doposud. Dřevěný obraz v olejových barvách, který býval v onom kostele na hlavním oltáři představující Ukřižování Kristovo, byl až do roku 1832 v dřevěné kostnici na starém hřbitově. Odtud do nynějšího kostela byl přenesen jako starobylá památka. Nyní (1923) jest v Rychnově n. Kněžnou v chrámu sv. Trojice v postranní kapli řečené Loreta. Má zlatými číslicemi zaznamenaní rok 1601.

Nynější kostel začali stavět roku 1738. Dne 24. 4. přišla komise s hrabětem Františkem Karlem Kolovratem Liebstejnským, co patronem v čele, při čemž rolník Pavel Netík č. 46 od svého gruntu ustoupil pro kostel a jeho obvod potřebnou výměra to výměnou za panskou louku v lese Tulešově. Louka ona náleží nyní Fr. Pohlovi č. 53.

Toho roku byla hlavní zeď již pod střechou. Roku 1739 pro nedostatek prostředků byla stavba přerušena, roku 1740 dokončen presbytář, věž dostavěna a pokryta. Kostel posvětil farář na Bílém Újezdě Mikuláš Kirchner 16. října 1740. Dvorním dekretem ze dne 24. září 1735 povýšen kostel za farní. Patronátního práva ujala se opět vrchnost rychnovská, tehdáž Frant. Josef hrabě Kolovrat - Liebstejnský s manželkou z Kolovratů Krakovským. Prvním farářem byl 5. 2. 1781 potvrzen bývalý zámecký kaplan rychnovský Frant. Jan Mazánek, jemuž za kooperátora dán P. Bernard Vanouček, kněz řádu kapucínů v Chrudimi.

Na věži byly tři staré zvony. Největší Pavel 20q těžký. Slit byl tento zvon v Hradci nad Labem od M. Eliáše v roce 1588. Tento zvon byl rozbit na lití děl v roce 1917. Prostřední zvon zvaný dle místních pamětníků Zuzana, podle faráře Pohla Petr, váží asi 6q a byl slit od Jana zvonaře v Hradci. Třetí, nejmenší, dle místních pamětníků Petr, je 3q těžký.

Historie Jankova.

Někdy počátkem 14. století za osidlování pohraničního hvozdu při cestě z Dobrého k Tulešovu byla založena ves Jankov. Její název pochází od lokátora, tj. zakladatele Janka (Jankov = Jankův dvořec, tj. hospodářství).

Ta vesnice dlouho neexistovala a v 15. století zanikla. O jejím vypálení se dochovala pověst, která v jedné versi nesprávně uvádí zánik vsi až ve třicetileté válce (J.K.Hraše: Ze starých dob).

Existenci Jankova potvrzují staré mapové doklady. Uspořádání polí na doberské katastrální mapě z roku 1840 zjevně naznačuje existenci dvou původních vesnic.

Hranice mezi původním územím Dobrého a Jankovem je dodnes na katastrální mapě i v terénu dobře znatelná. Hranici mezi oběma vesnicemi tvořila dnešní cesta od Farářství k Frymlovu kříži a dále k Syrovci.

Josefinský katastr z r. 1787 má i svou textovou část a uvádí u jednotlivých topografických čísel (obdoba současných parcelních čísel) v oblasti Jankova názvy „k Návsi“, „od Návse“, „u Návse“ a „na Návsi“. Ústav pro jazyk český ČSAV v Praze sdělil: „Pomístní jméno „Náves“ ukazuje na zaniklou ves. Ve staročeštině (do r. 1500) není slovo doleženo. Vývoj tohoto slova byl asi takový: ves Jankov zanikla v 15. století. Pozemkům, které obdělávali obyvatelé z okolních vsí, se říkalo „(pozemky) na vsi“. Pojmenování „na vsi“ se časem změnilo na „náves“ (na vsi se začalo vztahovat k slovu „návsi“ = na návsi).“ Transformací topografických čísel a příslušných pozemků na kat. mapu stabilního katastru z r. 1840 se zjistila poměrně přesně poloha pozemků s názvem „na Návsi“ a obdobných a tím i poloha zaniklé vsi Jankov.

Je to místo v okolí křižovatky cest vedoucích od Dobrého k Tulešovu, k Dlouhým lukám a k Rovnému. Vesnice měla soustředěnou zástavbu. V Jankově mohlo být nejvýše 7 až 8 hospodářství. Podle dochovaných místních názvů a uspořádání polí to byly tři tratě směřující k Syrovci, k Lomům a ke Strakovci.

Tím, že pozemky po zániku vsi nebyly obdělávány a samovolně z velké části zarostly lesem, došlo ke konservaci lánové soustavy z předhusitské doby i v terénu, kde zvláště na svazích lze najít původní meze. K Jankovu patřily pozemky o celkové výměře přes 250 ha. K Jankovu patřilo i území dnešního Šimonovského lesa patřící kdysi sedláku Šimonovi z Dobrého.

Zápis v opočenském urbáři z roku 1598 u obce Dobré mimo jiné uvádí: „K též rychtě jsou klučeniny a mýta, kteréž se lidem z Dobrého, Hlinného a Deštného k pastvám pronajímají a platí z nich jednou úrok při sv. Havle 28 grošů.“

V průběhu 17. století byly role a luka po zaniklém Jankovu přiděleny doberským sedlákům, ale pro příliš velkou vzdálenost byly hospodářsky málo využívané. V roce 1714 byly vypracovány tzv. fase se soupisem pozemků všech hospodářství v Dobrém. Ty byly pro vyměření daní použity v roce 1757 (tzv. tereziánský katastr). Bylo to celkem asi 60 ha polí a luk. Pole nebyly obdělávány a nejvýš využity k pastvě dobytka. Pustly, zarůstaly lesem a přecházely v tzv. porostliny a nakonec v les. V r. 1719 byla provedena revize soupisu polí a luk a zjištěno, že v Dobrém bylo celkem 21 procent půdy zatajeno. Sedláci se snažili přiznat menší výměru zemědělské půdy, aby docílili nižšího předpisu daní.

Lesy byly přiděleny doberským sedlákům na území Jankova až v průběhu 18. století. Lesní komplex mezi Jankovem a Strakovcem dostal název Jankov a je také uváděn na mapách.

Jankov patřil klášteru Svaté pole stejně jako Dobré, Deštné a další vesnice. Mniši z tohoto kláštera zanechali v Jankově po svém působení byť jen slabou, přece znatelnou stopu. Pěstovali tam chmel. To dokládají názvy pozemků jak v soupisech z roku 1714 tak i josefinský katastr z roku 1787 pro obec Dobré. Poloha chmelnic s názvem „Chmeliště“ byla určena stejným způsobem jako při názvu „Náves“. V Jankově se pěstoval chmel na jihozápadních svazích a na nejlepších půdách na celkové ploše ca 8 ha. Potřebný vodní zdroj v místě byl. Pozoruhodná byla zvlášť jejich nadmořská poloha (600 až 660 m). Cisterciáčtí mniši ze Svatého pole měli své ústředí ve Francii v Citeaux (Cistercium). Tento řád byl velmi oblíben u feudálů. Cisterciáci byli vynikajícími organizátory zemědělské výroby. V tehdejší době a ještě dlouho po ní bylo vaření piva nejvýnosnější z celé zemědělské činnosti. Každý feudál se staral, aby byl soběstačný v surovině pro vaření piva. K tomu potřeboval ječmen nebo pšenici a chmel. Obdobné to bylo i v živočišné výrobě. Zakládání ovčínů souviselo s rozvojem zemědělství. V předhusitské době to byla pokroková výrobní metoda. Tehdejší trojpolní systém s úhory umožňoval pastvu na značné ploše pozemků. V Jankově jich mohlo být přes 100 ha. Tam, kde dnes stojí popisné číslo 4 ve Chmelištích, tam byl za existence Jankova ovčín.

Další činností obyvatel Jankova bylo pálení dřevěného uhlí. O uhlířích bylo známo, že jsou radikálními přívrženci husitů.

Podle pověsti byl v Jankově kostel, odkud pochází zvon Petr v doberském kostele. V Jankově mohl být ale jen husitský kostel, protože v seznamu katolických kostelů z minulých dob není nikde uveden. V soupisu obyvatelstva podle víry z r. 1651 panství Černíkovice je v sumární části jiné německy zapsáno: „Dva kostely, jeden ve vsi Dobrey a jeden ve vsi Dessney, oba ze dřeva, nejsou od nikoho spravovány, kdysi od husitů postaveny“.

Podle průzkumu terénu Bohumírem Dragounem z Opočna se kostel nacházel nejspíš na vyvýšenině nad opuštěným kamenolomem. Dnes se na místě nachází les a ještě před 200 lety tam byla porostlina (josef. katastr) a za Jankova asi jen pastvina. Ještě dnes je zřejmé, že terén v okolí tohoto místa byl kdysi upravován.

Kdy došlo k zániku Jankova se přesně neví. Bylo to mezi lety 1420 až 1450. Klášter Svaté pole byl zničen Orebity 30. listopadu 1420. Bitvou u Lipan boje v občanské válce neskončily. Od r. 1439 trvalo 14 let bezvládí a zemský soud se nescházel. Písemné zprávy se nedochovaly. Hrady Opočno, Frymburk, Černíkovice a Rychemberk byly pobořeny. Nový hrad zpustl a ve Skuhrově se změnil v ruiny. Za neznámých okolností zanikl i hrad u Dobřan. Ještě v r. 1450 hlavními rušiteli míru na Opočensku byli Jan Kolda a Svojše z Opočna. Tehdy hejtman Hradeckého kraje Jetřich z Miletína táhl se svým landfrídem k Dobrušce, u které se utábořil. Kronikář Krušinka z Hradce v tu dobu napsal: „Svojše z Opočna a pan Kolda loupili a zapalovali střechy nad hlavou chudému lidu bez ohledu na to, ke které straně patřil.“ Palacký ve svých Dějinách národu českého uvedl, že počínání Koldovo pro současníky bylo podivné a pro nás nepochopitelné.

V letech, kdy byl zničen Jankov, bylo ve východních Čechách vypáleno víc jak dvacet vesnic. Do domácí války zasahovali i Slezáci, kteří také loupili a pálili. Jankov již vybudován nebyl a víc jak 300 let nestála mezi Dobrým a Tulešovem ani jedna chalupa.

Autobusová doprava.

Autobus začal v Dobrém jezdit 14. 4. 1929. Jezdil z Dobrého přes Kamenici, Dobrušku, Pohoří, Bohuslavice, Krčín do Nového Města n. Met. dvakrát denně. Majitelem autobusu byl p. Sršeň z Rychnov a n. Kn.

Roku 1932 (15. 11.) nesměl autobus jezdit přes Pohoří, Bohuslavice a Krčín na nátlak železniční správy, aby železnici nekonkuroval. Linka Dobré, Dobruška, Nové Město n. Met. se stala proděličnou

a proto byl 3. 7. 1933 provoz zastaven úplně a 18. 8. 1932 byla p. Sršňovi odebrána licence, protože nezaplatil pořádkovou pokutu.

Teprve v roce 1935 (1. 9.) zahájil provoz nové autobusové linky Dobré – Kamenice – Dobruška – Křovice – Nové Město n. Met. pan Václav Mráz, rodák z Rohenic u Českého Meziříčí, který již dříve jezdil na trati N. Město – Nahořany – Velká Jesenice – Česká Skalice. Nyní obě trati spojil. Jezdil dvakrát denně Dobré – Česká Skalice. Snížil jízdné a autobus řídil sám.

Protože za II. světové války nebyl benzin (všechno šlo na frontu) zakoupil pan Mráz v roce 1941na jeden autobus zařízení na pohon dřevoplynem, aby mohl jako dosud jezdit dvakrát denně. Přesto ale úřady asi po dvou měsících omezily provoz na jednu jízdu denně.

V roce 1943 z úsporných důvodů a z nařízení politických protektorátních úřadů přestal autobus jezdit do České Skalice a konečnou stanicí se stalo Nové Město n. Met. V roce 1949 přibyla další linka Dobré – Hlinné – Brocná – Skuhrov n. Běl. Byla to linka téměř výhradně dělnická. Vozila dělníky do závodů ve Skuhrově n. Běl. nebo do Solnice. Soukromí cestující ji využívali k cestám do Rychnova n. Kn. Autobusová linka Dobré – Česká Skalice byla od 18. 5. 1949 v národní správě a 13. 2. 1950 ji převzaly Československé autobusové dráhy ČSAD do vlastního provozu.

Od 1. 5. 1950 bylo místo dosavadních dvou spojů do Dobrušky, České Skalice přes Nové Město n. Met. zřízeno pět spojů. Dva spoje přes Opočno do České Skalice a přes České Meziříčí, další spoj přes Dobrušku do Nového Města n. Met. a dva do Dobrušky. Mnoho dělníků, zaměstnanců i studentů využívalo autobus za prací do Dobrušky, Nového Města n. Met. i dále. Ranní a večerní spoje byly stále velmi přeplněné.

Protože autobusu využívalo stále více lidí, jezdil autobus přes Kamenici i Lhotu a ČSAD využívaly od r. 1956 větších autobusů Karosa (pro 35 a 15 osob) a Avia (pro 50 a 20 osob). Od roku 1959 jezdil autobus stále častěji, a protože se pracovalo na dvě směny jezdil každý druhý týden ve 21 hodin do Dobrušky a ve 22.15 zpět do Dobrého. Mnozí si ještě jistě pamatují na obrovské návaly, hlavně v ranních a dpoledních spojích, které vozily pracující do zaměstnání.

V roce 1966 povolila komise okresního národního výboru zastávku Na dole, ale pouze pro výstup při příjezdu od Dobrušky. Protože ve směru z Dobrého do Dobrušky by se musel kopat ostrůvek ve skále.

V současné době jezdí autobus do Dobrušky nebo druhým směrem k Rychnovu n. Kn. stále ještě několikrát denně, i když proti minulým letům je spojů méně. (Nejezdí např. linka, která vozila pracující z druhé směny.) Téměř v každé rodině je auto a lidé je využívají i k cestám do práce a zpět. Ale přesto je stále ještě dost lidí, kteří by autobusové linky potřebovali, ale bohužel. Zvláště v sobotu a v neděli je téměř nemožné se někam vydat.

V roce 1966 odešel do důchodu dlouholetý řidič pan Václav Mráz. zemřel v roce 1978. Kronikářka L. Michlová o něm napsala: V říjnu 1966 odešel do důchodu Václav Mráz, řidič autobusu. V Dobrém jezdil od roku 1935 (jezdil od r. 1929). V zimě silnice bývaly zaváty sněhem a tak nikdy nechyběly v autobusu lopaty. V závěji autobus zastavil, sníh odháželi; přijelo se třeba s velkým zpožděním, ale dojelo se. Někdy se však stalo, že ani lopaty nepomohly. Tehdy autobus vyjel na chlupatý benzin. Vytáhli jej koně. Pan Mráz vozil výletníky po celé republice. Před válkou nebyli řidiči stíháni pro trochu vypitého alkoholu, ale V. Mráz v tom ohledu byl přísný na sebe i druhé šoféry. Dnešní kronikářka na zájezdu hasičů sledovala, jak sváděli hasiči (ne všichni) Mráze, aby se napil z láhve (voda to nebyla), ale ten se zlákat nedal. Tehdy jsme si řekli: „S ním se nemusíme bát, že nedojedeme." Teprve večer po jízdě se všichni sešli ve vinárně na sklenku vína.

Třicet sedm let bez dvou měsíců jezdil a to bez nějaké větší nehody.

M. Suchánková, kronikářka

Mlýny na Dobersku.

Mlynářství patřilo k jedněm z nejstarších a nejdůležitějších řemesel, zpracovávajících produkty zemědělské výroby. Ve sbírkách Městského muzea v Dobrušce se nachází těrka na obilí, nástroj, kterého se používalo k získávání mouky z obilných zrn již v pravěku. V dobách historických se obilí drtilo ručními rotačními žernovy. Byly to dva válcové kameny, z nichž spodní byl nepohyblivý a otáčením vrchního (tzv. běhounu) se obilí drtilo. Aby se dosáhlo potřebné kvality mouky, muselo se mletí, které bylo velmi namáhavé, několikrát opakovat. Tento způsob mletí se v domácnosti udržel i hluboko do středověku.

Již od 13. století jsou známy vodní mlýny, které využívaly energie horských a podhorských potoků a říček. Velký rozmach vodních mlýnů nastal v našem kraji v 16. století, v období celkového hospodářského rozkvětu. Mlýny byly zpravidla majetkem feudální vrchnosti a úhrada za mletí se poskytovala v naturáliích, což představovalo další z černých břemen pro poddané.

Přestože potoky Orlických hor a jejich podhůří bývaly v minulosti vodnatější než dnes, nebyl průtok vody stále stejně vysoký. Proto se nad mnohými mlýny budovaly rybníky, které zachytily množství vody, potřebné pro mletí. To se týkalo zejména menších horských toků. Z potoků, či rybníků, byla voda přiváděna náhonem na dřevěné vantroky. Je obdivuhodné, s jakou dokonalostí a přesností dokázali naši předkové vybudovat náhony i v úsecích, kde přirozený vodní tok měl jen velmi malý spád a náhon musel měřit řádově i stovky metrů. Některé z těchto vodních staveb dodnes fungují, i když vodní energie z nich není již využívána.

Rychlá horská voda roztáčela mlýnská kola. Podle způsobu využití vodní energie byla mlýnská kola spodní nebo vrchní, na něž dopadala voda z vantroků seshora. V našem kraji šlo téměř výhradně o druhý z uvedených typů. Pomocí hřídele a ozubených převodních kol poháněla vodní energie mlýnské kameny, mezi něž se sypalo obilí. Celé zařízení bylo umístěno v kryté mlýnici.

Mlýny byly nejenom potřebným hospodářským zařízením, ale také jedním ze společenských center obcí. Zde se lidé potkávali a vyměňovali si nejčerstvější novinky ze svého okolí. Zde také naslouchali poutavému vyprávění světaznalých krajánků o jiných zemích a jejich životě. Mlýny byly prostředím, kde se udržovaly a rozvíjely tradice lidové slovesnosti - pohádky, pověsti, písničky. Přecházely z generace na generaci ústním podáním až do dob našich babiček a dědečků, kdy byly zachyceny v písemné formě, aby nezanikly spolu s mlýny, kde se tak pěkně poslouchaly...

Mlýny vznikaly a zanikaly v průběhu více než půl tisíciletí. Proto je v podstatě nemožné zachytit jejich přesný počet i historii. Některé byly přebudovány z původních hamrů (např. Panský mlýn u Hlinného), z některých vznikly tkalcovny, či pily. Podstatnou část z mlýnů v našem kraji se podařilo zachovat v dějinné paměti díky kronikářskému zpracování Josefa Hejzlara z Nedvězího a Jaromíra Maisnera z ounova. Jde převážně o mlýny, které byly v činnosti v 19. a 20. století. Na území dnešního Doberska zachytili kronikáři Hejzlar a Maisner celkem 12 mlýnů.

Otevřme nyní tyto kroniky a nahlédněme jejich prostřednictvím do dob dávno minulých, kdy i na Zlatém potoce a jeho přítocích vesele klapávaly mlýny...

Postupujeme-li po proudu Zlatého potoka, první z mlýnů, který na Dobersku potkáme, je Škodův mlýn „Na Kocandě" (Kamenice čp. 38). Stával v místech, kde se do Zlatého potoka vlévá potok Hlucký. První zmínka o něm je z roku 1650, kdy v něm mlynářské řemeslo provozoval Adam Podšívka. V průběhu věků mlýn několikrát měnil majitele. Někdy přecházel z generace na generaci, přičemž ta starší si možnost klidného dožití zajišťovala smluvně výminkem. Tak např. v roce 1873 koupil mlýn František Verner od svého otce Václava, který si ve smlouvě vymínil: „Chalupu přikoupenou č. 37 hospodářstvím všecky vybejvati a roli dělati povinen bude a byt v chalupě na dvoře od obilí bez měřičného semlet, ze stromů na dvoře jabloň kyselou, druhou na pasece běličovou, hrušky na pasece jednu bělku, druhou cibulku, třešně dvě u Rozkoše, jednu černou, druhou plavou, slívy 4 na dvoře u chalupy, dříví každoročně jeden sáh, kopu otypek vejměník sám sobě povinen udělati bude. Každý rok 10 otypek loučí a místo pro obilí." Posledními majiteli mlýna byl rod Škodových, který zde hospodařil od roku 1865 do roku 1921, kdy František Škoda mlynářskou živnost odhlásil. Dřevěný objekt postupně chátral, až jej noví majitelé, bratři Hartmanové z Kounova, nechali roku 1932 rozbořit úplně.

Asi 200 metrů před mostem na Žákovci dodnes stojí budova bývalého Hejzlarova mlýna (čp. 6). Nejstarší doklad o něm je z roku 1597, kdy jej Jiřík Vostrovský prodal společně s vesnicemi Kamenicí, Spáleništěm a Netřebou opočenským Trčkům z Lípy. Šlo o mlýn dominikální, tedy panský, který byl mlynářům pronajímán. Jmenovitě známe prvního nájemce až z roku 1651, kdy je v soupisu obyvatel podle víry uvedena rodina evangelíka Jakuba Anděla. V průběhu téměř jeden a půl století se vystřídala řada dalších nájemců. V roce 1789 je u mlýna uváděna i olejna a kovárna. V 19. století držel mlýn rod Ryndů. V té době zde pekli i proslulý výborný domácí chléb. Mlynářská historie zde skončila v roce 1924, kdy byl mlýn přebudován na mechanickou tkalcovnu s 27 stavy.

Další z mlýnů na Žákovci stál přímo u mostu. Jeho historie je velmi krátká. Nechal jej zřídit Jan Melichar v roce 1905. Mlýn měl

mimořádně krátký náhon (necelých 50 metrů) a celý objekt byl postaven ze dřeva. Mlynář však zřejmě o práci příliš nedbal, protože mlýn i s ím spojené hospodářství postupně upadalo. Definitivní konec znamenal požár, který 1. května 1912 zničil mlýn i se zařízením. Spáleniště koupil Matěj Kočnar, který zde vybudoval tkalcovnu.

V místě, které se nazývá „V dolíčku", někdy také „V hnízdečku", stával mlýn Jirmanův (Spáleniště čp. 16). První záznam o něm je z roku 1869, kdy jej koupil mlynář Václav Jirman. Ke mlýnu však vedla příkrá a neschůdná cesta, takže příjezd byl pro povozy až nebezpečný. Mlynář Jirman žádal obec Kamenici, aby mu prodala kousek obecních pozemků pro vybudování nové příjezdové cesty. Obec však jeho žádost zamítla. Jirman rozhořčeně požádal o propuštění ze svazku obce a o připojení k obci Spáleniště, což se také stalo. Přesto však mlýn příliš neprosperoval. Dne 17. května 1896 vyhořel a za nějaký čas byla na jeho místě postavena tkalcovna.

Historii Šafářova mlýna v Kamenici čp. 47 podrobně vypisuje ve své kronice Jaromír Maisner: „Více jak před sto léty rozhodl se kamenický rodák Šefc vybudovat v těchto místech mlýn, aby místní občané nemuseli daleko jezdit do cizích mlýnů s obilím.

To se uskutečnilo roku 1858, téměř na samém potoku a velmi nepřístupném terénu. Občané pochopili nutnost mlýna ve své obci a pomohli k němu upravit i příjezd od vesnice. Majiteli se však dobře nevedlo, mlýn se nevyplácel, ani nevyhovoval, proto jej brzy prodal kamenickému sousedovi Votroubkovi.

Roku 1887 vypukl ve mlýně požár, ale rychlým přispěním hasičů byl brzy zlikvidován. Shořel pouze chlév a mlýn byl zachráněn. Mlynář ochotným hasičům daroval z vděčnosti 5 zlatých na propití. Byl za to sud piva.

Dcera mlynáře Votroubka provdala se za Šafáře, který roku 1904 byl přijat za kamenického občana. Nový mlynář celý mlýn znovu přebudoval, zlepšil a upravil, jenom ta cesta za deštivého, nebo zimního mrazivého počasí bývala ke mlýnu hrdelná, a jiný přístup odnikud nebyl.

Brzy po světové válce ujali se mlýna po otci dva bratři, Josef a Rudolf, a ti mlýn zase ještě zvelebili, že byl nyní schopen vší konkurence a naposled pustili se v létech 1925 - 26 do vybudování nové silnice ze Žákovce ke mlýnu. Stavba si vyžádala značného nákladu, neboť se pracovalo stále ve skalách. Když byla dohotovena, teprve cena stoupla, neboť se již nechalo do mlýna přijet v každé době a za každého počasí s veškerými vozidly.

Šafářův mlýn byl posledním mlýnem v celém okolí, kde měl možnost každý zemědělec nechat si semlet svoje obilí na mouku. Zastaven však byl také, jako veškeré mlýny po celém území, a to v roce 1956, ale zachoval si velmi dobrou pověst a nezapomenutelné vzpomínky na hrůzy plná léta války a německé okupace, kdy každý v Šafářově mlýně byl vyslyšen, kdo o pomoc požádal".

Mezi obcemi Dobré a Rovné, v místě zvaném „Ve Farářství" (Rovné čp. 33), stával od roku 1780 lesní mlýn, poháněný malým potůčkem, pramenícím na „Dlouhých Lukách". Mlýn postavil Václav Netík, který zde hospodařil až do roku 1809. Po něm se vystřídala řada dalších majitelů, mezi nimini Peiskrovi, podle nichž nersl také mlýn svůj název. Vody v potůčku, poháněj ící mlýn, bylo málo a tak byl nad mlýnem rybník. Voda v něm nashromážděná stačila pohánět celý den mlýn i šindelku. Častými návštěvníky mlýna byla i lesní zvěř: lišky, tchoři a kuny, jimž padla za oběť nejedna slepice, ba i husa. V dutině staré hrušky hnízdila sova, každoročně vyvádějící mladé. Raritou mezi živočichy, navštěvujícími mlýn, byla jeden a půl metru dlouhá užovka, které hospodyně Valtrová (20. léta našeho století) dávala každý den misku mléka. Roku 1928 koupil mlýn sekerník Ludvík Chaloupka, který zde trávil podzim svého života. Dnes již mlýn „Ve Farářství" nestojí. Na jeho místě se vypíná pyšná novostavba, která ani náznakem nepřipomíná, že zde klapával jeden z mála starých lesních mlýnů.

Na Doberských Dolech směrem ke Kamenici vybudoval mlynář Pavel Verner roku 1718 mlýn. Stál na malém potůčku, pramenícím na „Dlouhých Lukách". Po třech generacích Vernerů vlastnil mlýn mlynář Pašta a posledním majitelem byl Raichl. V roce 1895 mlýn vyhořel a nebyl již obnoven. Dnes po něm zůstal jen částečně znatelný náhon a pomístní názvy „Nademlejnem" a „Podemlejnem".

Zmíněný mlynář Pavel Verner hospodařil původně v jiném mlýně (Dobré čp. 86, zvaný také Langrův nebo Poláčkův mlýn, podle pozdějších majitelů). Jedné podzimní noci v roce 1716 byl mlýn přepaden sedmnáctičlennou lupičskou bandou: „...všechny osoby v tu dobu ve mlýně se nalézající svázali, kyjema je tloukli, chtějíce na mlynářových peníze. Jeden ze svázaných postřelen 17 broky a mlynářka následkem ran zemřela. Tehdejší rychnovský hrabě dal ony lupiče stíhati a teprve až u Chrudimi byli dopadeni. Za trest v kola vpleteni a kolama lámáni byli". (Hejzlar). Tradice kladla vznik mlýna až do 14. století, do doby vlády Karla IV. Písemné prameny sice dokládají existenci mlýna v Dobrém v této době, ale nemuselo jít právě o tento mlýn. Za třicetileté války patřil mlýn Jiřímu Langrovi, zvanému též Dlouhý, který jako jejiný obyvatel Dobrého nebyl poddán vrchnosti. Roku 1651 opustila celá mlynářova rodina pro svou evangelickou víru vlast a usadila se na druhé straně hranice. Po mlynářích Kociánových, Vernerových a Raichlových přešel mlýn opět do vlastnictví rodu Langrů. V roce 1820 jej koupil dobřanský mlynář Karel Langr, který snad měl být potomkem dřívějších Langrových. Jeho vnuka Josefa přinutily hospodářské potíže mlýn prodat. Dovoz laciné mouky z Uher znamenal konec mnohých menších mlýnů. V roce 1893 koupil mlýn František Poláček ze Lhoty, od něho potom František Žabokrtský. V roce 1909 se mlýn dostává do spoluvlastnictví Fr. Poláčka a J. Samka, tkalcovského mistra z Dobrušky, v roce 1911 se přidává obchodník Poláček z Dobrého a po něm rolník Krejčí. Ze mlýna se stala tkalcovna a pila. V roce 1943 byl její majitel František Poláček za ukrývání příslušníka odboje kpt. Sládka zatčen gestapem a uvězněn v koncentračním táboře. Posledními nájemci byli bratři Součkové, kteří zde tkalcovali až do roku 1951. Dnes již starý mlýn neexistuje. Byl úplně přestavěn a starou zašlou slávu připomíná jen historicky hodnotný a pečlivě udržovaný objekt výměnku a kamenný most z roku 1865.

K Dobrému patříval dříve také mlýn Bekův, nebo Aldorfův (nyní Lhota čp. 78). O jeho stáří nic nevíme. Původní dřevěný mlýn roku 1911 vyhořel a těsně před první světovou válkou vyrostly na jeho místě nové, tentokrát již zděné mlýnské budovy. Za druhé světové války zde hospodařil „pan otec" Aldorf. Z celého okolí sem přicházelo množství lidí pro mouku, aby obohatila chudý válečný stůl. Přes hrozby tvrdých sankcí ze strany německých úřadů (až po trest smrti) mlynář Aldorf žadatele neodmítal a pomáhal jim. S Aldorfovým mlýnem je spojena i následující pověst.

„Jedenkrát, bylo to už hodně dávno, kdy ještě věřilo se v strašidla, jel jeden mleč odtud k Dobrému, maje trakař vzadu. Mezi stromy v lesíku ucítil šustot, přidal do kroku. A jak stoupal do kopce, zdál se mu pořád ten trakař těžší. Měl dojem, že ho někdo zdržuje a že tíž mu na trakař přikládá, neb dokonce sám na trakař sedá. Takové kousky škádlivě dělával hastrman. Nabyl přesvědčení, že určitě je to on. Neohlédl se ani a s úprkem s tím trakařem naloženým moukou přiběhl do Dobrého celý zpocený a vyprávěl, jak ho hastrman prohnal". (Hejzlar).

Jen pár desítek metrů po proudu od Aldorfova mlýna stojí Michlův mlýn, bývalá krupárna. Její počátky sahají do doby merie Terezie, do 18. století. Původní výrobna krup byla později přestavěna na mlýn, který roku 1925 úplně vyhořel. Spáleniště koupil Bohumil Světlík, který zde postavil mechanickou tkalcovnu pro 15 stavů.

Až do středověku sahá historie Panského mlýna (Hlinné čp. 74). Podle tradice zde původně býval hamr a železné hutě, kde se tavila ruda z Dobrého, z Hluků a ze Svinného. Až do roku 1742 patřil mlýn k černíkovickému panství, od těchto dob byl soukromý. Přesto se název „Panský mlýn" uchoval až po naše časy. Ve třicátých letech našeho století vlastnil mlýn Josef Pohl, který ještě pamatoval dobu, kdy se po Zlatém potoce plavilo dřevo z Orlických hor: „Za mejch mladejch let se plavilo dříví z panskejch lesů v Hlukách i na Sedloňově na Opočen po vodě a hlavně za jarního tání, když voda prudce stoupala. Plným korytem mezi vlnami, jako střely letěly polena i klády, hnány mocným dravým proudem z hor. Že se na té dlouhé cestě přiživil dřívím zdejší chudý lid, je samozřejmé, ale páni nezchudli a nezbohatli chudí. A tak se to dříví pravidelně každým rokem plavilo asi do konce minulého století". (Maisner). V Panském mlýně se mlelo až do roku 1945 a dodnes stojí budova patřící k nejzajímavějším a nejcennějším památkám Doberska.

Malý potok, obohacující vody Zlatého potoka směrem od Hlinného, poháněl na své cestě dva mlýny. První z nich, zvaný také Dusílkův, je čp. 31 v Hlinném. Původně zde stávala kamenná olejna, kde lisovali lněné semeno až z Vranovského dvora a vyrábělo se zde i třísloze stromové kůry pro účely koželužské. Mlýn byl založen roku 1850 a v roce 1914, těsně před vypuknutím války, zbořen a znovuvystaven z cihel. Mlít se zde přestalo v roce 1932.

V osadě Březiny u Hlinného (čp. 38) stával další malý mlýn, který také zanikl v prvních desetiletích našeho století. V roce 1866, za prusko-rakouské války, zde bydlel mlynář Helmuch. Ve mlýně se zastavila jednotka pruských vojáků. Co se tam odehrálo, nikdo nevěděl, ale vo-

jáci vyvedli spoutaného mlynáře k lesu, kde ho svrhli z vysoké skály. Té skále, pod níž skončil mlynářův život, se pak říkalo Helmuchova, nebo jen zkráceně Muchova skála. Během jednoho století mlýn třikrát vyhořel a dům, který zde dnes stojí, již se starým mlýnem nemá nic společného.

Mlýny na Dobersku, tak jako všechny ostatní v Orlických horách a jejich podhůří, již doklapaly svou písničku. Poslední z nich přestaly mlít v padesátých letech. Z některých se zachovaly alespoň památkově hodnotné budovy, z některých jen náhony, z některých vůbec nic.

Historie mlýnů je historií uzavřenou. Zůstávají z ní jen vzpomínky, leckdy až na poslední chvíli zachycené perem kronikářů. Díky jim však staré mlýny žijí v naší tradici dále a vyprávění o nich, jejich historkách a pověstech, může přecházet i na další generace, které již žádný opravdový mlýn na vlastní oči neviděly.

Jiří Mach, Doberská ročenka.

Přidružené obce:

Kamenice, Hlinné, Rovné.

Kamenice, Rovné.

Nenalezl jsem podrobnější informace na internetu.

Ale přece něco - o Rovenských Šedivinách:

Rovenské Šediviny postupně vznikaly od roku 1775, kdy sedláci z Rovného na koncích svých pozemků zakládali familiantské zemědělské usedlosti. Tím pádem vznikla koncová osada, kterou sedláci z Rovného pojmenovali zmatečně Šediviny - podle v tuto dobu dávno existující sousední obce Šediviny. Aby se tyto dvoje Šediviny od sebe rozlišily, tak rovenská koncová osada dostala neoficiální název Rovenské Šediviny (zřídka též České Šediviny, ale tento název se nijak neujal, protože se používal jen krátce a to asi v prvních dvaceti letech dvacátého století).

K Rovenským Šedivinám, místní části Bažiny, byla roku 1939 přidána část z katastrálního území Šediviny, a to pět chalup s pozemky nacházejících se na Malých Šedivinách. Toto území sem bylo dáno za zábor čtyř rovenskošedivinských chalup z místních částí Za Obcí a U Prázovky, které připadly do katastrálního území obce Šediviny. Když druhá světová válka skončila, tak se zabraná území vrátila tam, kam patřila před rokem 1938. Přišel rok 1960, kdy došlo ke sloučení obce Rovné s obcemi Kamenice, Hlinné a Dobré, z čehož vznikla obec Dobré. Tím se přidružené obce staly jen místními částmi obce Dobré, což ještě v tu dobu pro samosprávnou obec Šediviny mělo důsledky toho, že zase přišly o ten stejný díl svého katastrálního území v místní části Malé Šediviny jako tomu bylo za druhé světové války, který připadl do katastrálního území Rovné. Při slučování výše uvedených obcí přišla obec Hlinné o její osadu Sekyrka, která byla dána obci Osečnice (dříve Vošetnice, v místním nářečí Vošenice). Proto došlo k odebrání dílu Malých Šedivin do katastrálního území Rovné, aby nově sloučením zvětšená obec Dobré měla při součtu přidružených vesnic stejně velké území, jak tomu bylo za jejich samosprávy. Ale v tu dobu ještě samosprávná obec Šediviny za odebraný díl Malých Šedivin už zpět žádný jiný díl z katastrálního území Rovné nedostala. Toto je hlavní důvod proč se mnoho lidí nemůže v problematice katastru Šedivin vyznat. Proto se Rovenské Šediviny (hlavně místní část Bažiny) v mnoha případech přidávají k obci Kounov, i když tam nikdy tato část nepatřila.

Hlinné:

V roce 1939 o sobě napsali:

Obec Hlinné leží na jihozápadním svahu Orlického pohoří na jihových. hranici okresu novoměstského. Hraničí s okresem rychnovským. Na 410 ha obecního katastru je 79 čísel v obci a 16 v osadě Sekyrce. Kromě kapličky a obecné školy, která nahradila zimní expositury před rokem 1909, není zde význačné budovy. Obyvatelé v počtu 320 osob jsou převážně zemědělci. Asi 30 dělníků pracuje v Porkertově slévárně ve Skuhrově, která každého roku pamatuje na chudé zdejší školy. Obec vlastní 5 ha polí a 45 ha lesů.

Hlinné leží podél okresní cesty, která ji spojuje s Dobrým a přes Svinné se Skuhrovem. Obecní cestou je spojena s pohraniční obcí Osečnicí. Autobusové spojení je dvakrát denně z Dobrého na Dobrušku, která kromě Solnice je její železniční stanicí. V roce 1939 byl do obce zaveden telefon a tím obec zapojena na poštovní úřad v Dobrém. Chybí dosud zavedení elektřiny, což se zde nyní pociťuje u velké většiny obyvatel velmi citelně.

Před jediným zdejším hostincem byla zasazena r. 1919 lípa Svobody, která s lípou Švehlovou z r. 1938 tvoří nyní symbolické mezníky úseku našich dějin po světové válce, jejíž odraz je zřejmý i v náboženském rozvrstvení obyvatelstva. Vedle 291 řím. katol. bylo zde 96 příslušníků čs. vyznání a 32 bez vyznání.

Jméno obce bylo odvozeno od kmene hlina, obec v 15. stol- náležela klášteru Sv. Pole u Vyš. Újezda. Selské rebelie r. 1628 se činně zúčastnili dva zdejší občané: Eliáš, fořtův syn, a Jíra Tonk, zvaný Dlouhý. Roku 1636 bylo Hlinné převedeno k panství černíkovickému od opočenského.

Informace o „Švehlově kameni" - napsal Michal Hofman, doberská ročenka:

...podařilo se vypátrat i zmizelou památku Hlinného – pamětní kámen, který stál před lípou Antonína Švehly (u kapličky) a byl přes půl století nezvěstný. Dosud byl jen znám ze starých fotografií. Díky informaci Jiřího Smoly se podařilo ztracený k*ámen najít u Citů v Březinách (místní část Hlinného). Vstřícností a laskavostí pana City a za pomoci Josefa Kučery z Dobrého jsme památku dopravili do školy a vystavili v expozici. Po konzultaci s ředitelem Městského muzea v Dobrušce Jiřím Machem jsme se shodli o možném návratu památky na původní ísto pod lípu.*

Pamětní kámen ze žuly nese název MSRD PAMÁTCE ŠVEHLOVĚ 8. 5. 1938.

Spolu s mladou lipkou byl instalován v onom květnovém dnu členy místního svazu republikánského dorostu (MSRD). Jednalo se o slavnost na počest agrárního (republikánského) politika Antonína Švehly, který v období první republiky zastával funkci předsedy vlády. Celý areál byl oplocen. Kámen tu dlouho nepobyl, politických důvodů byl odstraněn, lípa však zůstala a vyrostla v krásnou dominantu obce.

O sázení Lípy svobody v Hlinném

Lípy svobody se začaly sázet v prvních letech samostatného Československa. Bylo to období plné euforie a radosti z konce 1. světové války a vlády Habsburků. Tak jako na většině místech naší svobodné vlasti, i v Hlinném pod vlivem národního ducha proběhlo několik vlasteneckých akcí, k té nejvýznamnější patřila právě slavnost zasazení Lípy svobody.

4. května roku 1919 byla zasazena hlineckou obcí proti hostinci p. Štefanidesa (dnes Mádrovi čp. 13) Lípa svobody. Před tím zde stál mohutný ořech, který byl krátce před slavností vysazení Lípy svobody poražen. Mladou lipku daroval Antonín Šinták z Hlinného čp. 5. Ve dvě hodiny odpoledne se seřadil průvod u školy - nejprve šla školní mládež s praporečky v barvách zemských a slovanských. Za dorost šly už dívky vyjité ze školy a měly na sobě národní kroje, dále následovala Doberská kapela čítající 12 mužů, za nimi šlo obecní zastupitelstvo, hasičský sbor a obecenstvo. Okrášlená lípa na ověnčených nosítkách byla přichystána u starosty obce Josefa Hanuše čp. 63. Průvodem se šlo pro Lípu svobody a neslo ji 6 dívek v národních krojích. Byly to Růžena a Marie Plištilovy ze Živiny, Marie Klubrtová a Marie Hartmanová ze Živiny, Marie Preclíková z Hlinného č. 44 a Marie Kuncová z Hlinného čp. 45. Jámu pro lípu kopali František Kopecký čp. 7 a Josef Rajchl čp. 23, oba z Hlinného. Za rakouského sešlého vojáka byl ustrojen Karel Živsa ze Živiny – nesl obrazy bývalých císařů Františka Josefa I. a Karla, školní válečný štít s rakouským orlem, ten při sázení lipky rozštípal, obrazy roztrhal a vše pod lipkou svobody bylo zakopáno. Při sázení měl promluvu Ladislav Koldrt, rolník z Ohnišova: "Jaké štěstí nás potkalo, že jsme ze spáru rakouského orla byli vysvobozeni." Ke školní mládeži promluvil správce školy Karel Vomáčka. Starosta obce Josef Hanuš doporučil Lípu svobody ochraně místním a provolal slávu prezidentovi T. G. Masarykovi. Básně o našem osvobození přednesly tři místní žákyně – Anežka Šmídová ze Sekyrky čp.7, Marie Preclíková z Hlinného čp.16 a Božena Dyntarová z Hlinného čp.4. Členové obecního zastupitelstva házeli na kořeny lípy na lopatě hlínu a pronášeli oslavná hesla. Byli to: starosta Josef Hanuš čp. 63, Josef Preclík čp.16, František Preclík čp. 44, Jan Štefanides čp. 13 a Jan Prouza čp. 71. Lípu ke kůlu přivázala Marie Rázlová z Rychnova nad Kněžnou. Lípu sázeli Alois Šinták čp. 5, Bohumil Pohl čp. 48 a Alois Matěj čp. 17.

Před Lípou svobody byl zasazen žulový kámen, který daroval František Červený z Berance čp. 1 a jeho bratr Josef Červený. Kameník vytesal na kvádr tradiční text: LÍPA SVOBODY 28. 10. 1918 ČSR. Nakonec celé písmo vybronzoval, aby nikdy nebylo zapomenuto toto významné datum. Od této památné události uplynulo už více než 80 let, přesto v Hlinném zůstal zachován tento odkaz, který nám po sobě zanechali naši předkové k věčné památce svobody našeho národa.

Michal HOFMAN, zdroj Ročenka Dobré

NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ

Tak mám za sebou návštěvu dalších pěkných obcí, tentokrát opravdu v klínu Orlických hor. Vždyť „Prázova bouda“ je ve výšce 715 m.n.m., do Deštné je to od ní kousek.

Co zde chci s obdivem zdůraznit, je krásný výhled do kraje když jedete od „Prázovky“ dolů k obci Rovné. Při mé návštěvě (22.6.) bylo sice vedro, ale kupodivu viditelnost byla docela dobrá, byl vidět i komín u Chvaletické elektrárny, město Hradec Králové. V dálce se rýsovaly i Krkonoše. Na druhé straně docela vyniká komplex automobilky v Kvasinách.

Já se vždy snažím získat informace z internetu o místech, která navštívím. Pokud jde o Dobré, tak tam najdete docela dost informací, oni dokonce několik let vydávali obecní „Ročenku“, škoda, že s tím přestali. I o Hlinném se dá ledacos najít, bohužel u Kamenice a obce Rovné to je horší. Asi bych musel jít do regionální literatury ale to už je o něčem jiném.

Obec Dobré je výstavná obec, působí opravdu jako určité centrum pro své okolí. Pěkný kostel sv. Petra a Pavla s rozsáhlým hřbitovem. Zde jsem se zastavil u hrobu Slávka Frymla, který byl mým spolupracovníkem ve Stavostroji.

V obci Dobré jsou i významné podniky:

KERSON spol. s r.o. - hlavní náplní činnosti jsou kompletní dodávky staveb.

PZP-Heating - tepelná čerpadla, větrací jednotky, chladicí technika.

V Dobrém je vidět, že se obec snaží docílit co nejlepšího vzhledu - upravené zelené plochy, v centru obce zátiší s rybníčkem a hastrmanem. Najdeme zde i část s poměrně značným počtem rodinných domků. I prostor kolem kostela a školy je perfektně upravený. Zajímavostí je kříž s deskou informující, že zde je pochován Kašpar Novotný, syn babičky Boženy Němcové. Je to totiž místo, kde byl dříve hřbitov. Musel to být tedy strýček Barunky. Vzpomeňme si na Mančinku z Ratibořic, která se provdala do mlýna v Mastech. Masty jsou od Dobrého kousek. Tak vidíte, jak krásně je v tomto kraji všechno provázané.

Všude v okolí najdete rozsáhlé louky, kde v době mé návštěvy byly sklizené balíky sena. V tomto kraji zřejmě nedostatkem krmení pro dobytek trpět nebudou.

Vyzdvihnout musím krásné sportovní zákoutí s koupalištěm, tenisovými kurty a perfektním fotbalovým hřištěm. Je to v údolí Kamenického potoka, který zde v roce 1998 natropil značné škody. Je zajímavé, jak takový potůček může po velkém dešti škodit. Vlévá se do Zlatého potoka, který škody v tom roce ještě znásobil.

Co je ovšem nedostatek - v obci byla pěkná hospoda, ta je bohužel dnes zavřená. Místní, se kterými jsem mluvil, si povzdechli, že dnes to nikdo nechce dělat. Asi to dostatečně nenese. Prý je ale naděje, že se toho ujmou hasiči. Ještě, že ti hasiči jsou na vesnicích dostatečně aktivní. Podívejte se na fotky.

Jindřich Buchal.

FOTOGRAFIE Z OBCE DOBRÉ

a přidružených obcí

KAMENICE

Kamenice - pohled do údolí nepojmenovaného (?) potůčku. Pod obcí Kamenice protéká Zlatý potok.

Kaple v Rovném.

Malebné koupaliště v Dobrém.

Louky nad obcí Dobré - směr Chmeliště.

Pohled ze silnice nad obcí Rovné směrem na Škoda-Auto Kvasiny.

Slečna si dopřává zákusek.

Pohled ze silnice nad obcí Rovné směrem na Voděrady. Vpravo lom Masty, vlevo Bílý Újezd.

Pohled na Dobré ze silnice ke Chmelišti. V pozadí vpravo České Meziříčí, nad lesem vykukuje Opočno.

Setkání obra s trpaslíkem na křižovatce v Dobrém.

Pohled od kostela ke hřbitovu v Dobrém.

Rybníček na návsi v Dobrém.

Hospoda v Dobrém - bohužel v současné době mimo provoz.

Chaloupka v Dobrém..

Malebný statek pod silnicí z Dobrého na Hlinné.

Sympatický občan v obci Hlinné - směrovky před jeho domkem naznačují jeho zájmy.

Zřejmě nejstarší objekt v Hlinném.

A toto je přátelé hlídač Prázovy boudy. Sympaťák. Byl na střeše garáže.

Pohled na kostel sv. Petra a Pavla v Dobrém.

KAMENICE

HLINNÉ

1 SVINNÁ
SOLNICE 6
BROCNÁ 3

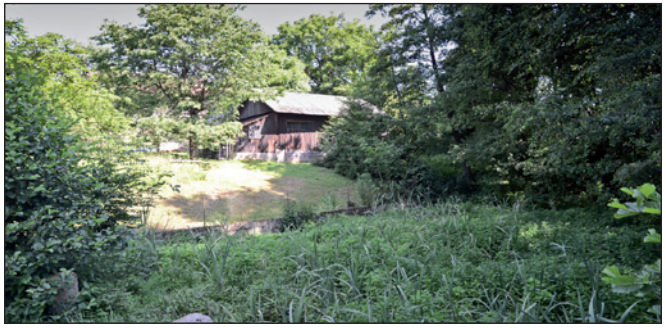

ROVNÉ

DOBRÉ

HASIČI DOBRÉ

POTRAVINY

OBCHOD KOLONIALNI

POHLEDY Z MĚSTA

Pěkné koupaliště, líbí se vám?
Ale pozor - to není z našeho města.
To je přírodní koupaliště v městě Litovel.
Nedávno, za přijatelnou cenu s dotací vybudované.
Podrobnosti viz Aktuality v Novoměstském kurýru.

OD KLADSKÉHO POMEZÍ

Články z doby mezi válkami.

Český severovýchod ve válečné historii.

(Kladské pomezí jako bojiště.)

I.

Svou historií zaujímá český severovýchod mezi ostatními českými kraji zvláštní místo, neboť častěji než ony byl dějištěm válečných událostí.

Není zde takřka místa, k němuž by se nevázala nějaká větší či menší episoda válečných dějin. Po této stránce upomíná velmi na proslulou severoitalskou rovinu a na nížinu mezi Sambrou a Bruselem, onu Lombardii severu, jak ji výstižně nazval Kutzen. Podstatný rozdíl je jen v tom, že severoitalská rovina byla známým bitevním územím už od starověku a belgická nížina od XIII. stol., kdežto náš severovýchod nebyl až do roku 1740 o nic více vystaven válečným událostem než ostatní oblasti Čech. Když však bylo Kladsko a skoro celé Slezsko odtrženo od české koruny, změnily se poměry takřka přes noc a místa, jež až do té doby ležela ve vnitrozemí daleko od hranic, octla se téměř rázem na obvodu říše. V následujících letech zapsala se pak četná místa této oblasti trvale do válečné historie, neboť nejdůležitější rozhodnutí v II. válce slezské, ve válce o bavorské dědictví i v poslední prusko-rakouské válce padla právě v této krajině, v níž se mimo to odehrála i značná část války sedmileté.

Strategické příčiny tohoto zjevu dají se snadno vysvětliti:

Připojením zmíněných území s pevnostmi Kladskem, Nisou, Svídnicí, Hlohovem, Břehem a Kozlím získalo Prusko výhodnou základnu pro vojenské operace proti Rakousku. Útok odtud byl ve mnohém směru dokonce daleko snazší než útok proti severní české hranici, jehož přirozenou basí byla krajina na středním Labi a to podle okolností, buď u Děvína (Magdeburg) nebo u Drážďan. I pro defensivu byly zde podmínky stejně příznivé, neboť bohaté Slezsko usnadňovalo výživu armády a pevnosti skýtaly jí bezpečnou záštitu v případě nezdaru.

Možnost vpádu do Čech byla tu však přírodou prostorově omezena, na jihu Orlickými horami a na severovýchodě neprostupným pásmem Krkonoš a Jizerských hor, jež vylučovaly jakýkoliv pohyb vojenských mas. Tak zbýval jen průsmyk Náchodský, známá »Zemská brána«, průsmyk Trutnovský a přechody na Broumovsku. Proti těmto vstupním branám měli Rakušané výhodné posice na horním Labi až po Hradec Král., jenž zároveň označoval i vstup do Polabské roviny, a při soutoku Metuje, Úpy a Labe.

Též tato postavení hodila se stejně pro obranu i pro útok, takže Slezsko a Kladsko na jedné a tyto posice na druhé straně můžeme přirovnati k různým pólům elektrického vedení, mezi nimiž musily se při válečném napětí nevyhnutelně vybíjeti jiskry. Okolí jednotlivých význačných bodů na tomto území stala se pak pro svou polohu jakýmisi ohnisky, k nimž se válečné události neustále vracely. Mimo Hradec Král. a Ples, ovládající soutok uvedených tří řek, bylo to zejména Nové Město n. Met; se sousedním Dobenínem, které chránily od jihu přístup k Náchodskému průsmyku, dále Broumov, jenž údolím Stěnavy spojen byl na jedné straně s Kladskou kotlinou a na druhé se slezským Frýdlandem a vynikal i svou centrální polohou mezi Náchodským a Trutnovským průsmykem, a konečně Trutnov, hlavní místo vysočiny Žďárské, důležité pro svou polohu při ústí průsmyku.

Když válka byla přenesena do vnitra Čech nebo za hranice Slezska a Kladska, stala se tato místa důležitými středisky etapními.

Chceme-li po této povšechné úvaze přihlédnouíti k podrobnostem a s hlediska válečné minulosti popsati český severovýchod jako bojiště, musíme vedle jeho vojensko-geografických podmínek respektovati i průběh polních tažení, jež se zde odehrála. Přitom ovšem nesmíme zapomenouti, že ne vždy se tu války rozhodovaly, nýbrž že bylo tu často jen připraveno rozhodnutí, k němuž pak došlo teprve ve vnitrozemí nebo na sousedním cizím území. Příklady z válečné historie budeme uváděti jen tam, kde jsou nevyhnutelné pro posouzení vojensko-geograíických podmínek nebo pro bližší objasnění jejích vztahů k válečným operacím. Hodnotíce jednotlivé jevy musíme si uvědomiti, že na bojišti »geografické podmínky nepůsobí zpravidla přímo, nýbrž že se jejich vliv uplatňuje teprve podle způsobu, jakým se jich využije« 1), a že tento způsob nezávisí jen na nich samých, nýbrž i na celkové situaci, na prostředcích po ruce jsoucích, na čase, úmyslech a pohybech odpůrcových atd.

Zemské hranice, jež na Českém severovýchodě — nehledě na malé výjimky — probíhají po hřebenech pomezních hor, jsou určeny samou přírodou a zalesněné tyto hory stály tu od věků svou věrnou stráž, ponechávajíce, jak jsme již řekli, jen u Trutnova, Broumova a Náchoda nepříteli vstup do země.

Strategická cena těchto čest nebyla stejná. S čistě vojensko-geografického stanoviska jevila by se nám pro útok nejvhodnější cesta přes Broumov, která podle slov Bedřicha II. nevedla tak obtížnými soutěskami, jako jsou u Prkenného dolu a Zlaté Olešnice na cestách trutnovských, a nad cestu vedoucí Náchodským průsmykem do Kladska vyniká tím, že přes Svídnici stojí v přímém a výhodném spojení s Odrou a kryje celé dolní Slezsko »au lieu que le chemin de Glatz ne oouvre rien«. Závěr tento však historie nepotvrdila: broumovské přechody neuplatnily se v minulosti tak, jak by na základě uvedeného ocenění bylo lze předpokládati, a v průběhu válek vedených v XVIII. a XIX. stol. byly zastíněny cestami trutnovskými.

Příčiny toho vyplývají rovněž z geografických podmínek. Partsch správně poukázal na to, že trutnovské cesty nabyly své důležitosti proto, že leží na nejkratším spojení Vratislavi s Prahou a že jejich východiskem na slezské straně je proti útoku dostatečně chráněný Landshut,, z něhož rozbíhají se cesty k západu do Lužice a Saska, na sever k Lehnici a na východ ke Svídnici, Vratislavi a Odře.

Geografická poloha uvedených tří vstupů do země, jakož i jistá souměrnost a paprskovité učlenění cest, jež se od nich na české straně rozbíhaly, ukazují na první pohled, že nepřátelský postup na jedné z nich musil nevyhnutelně ohroziti v týle i obranu obou zbývajících. Proto již v XVIII. stol., zejména za vpádu Schwerinova roku 1757, vznikla myšlenka vpadnouti do země na všech těchto cestách současně, neboť postup tento sliboval výsledek úměrný riziku plynoucímu z toho, že se jednotlivé kolony mohly přímo podporovati teprve po průchodů pohraničními soutěskami.

Z tohoto úvodu viděli jsme podmínky útoku vycházejícího ze Slezska a Kladska; úkolem následujících dvou částí bude zkoumat podmínky obrany na jednotlivých pohraničních přechodech i na horním Labi. Čtenáře odkazujeme přitom na generální mapu 1:200,000 listy 33°, 51° Liberec, 34°, 51° Trutnov- Schweidnitz, 33°, 50° Kolín a 34°, 50° Josefov, nebo na mapu speciální 1:75.000 list 3755-57, 3855-57 a 3955, po

případě i Panuškova mapa severovýchodních Čech 1:100.000 může tu posloužiti. Bez nich byla by naše snaha málo platná, neboť mnohé, co v textu dá se jen nesnadno vyložiiti, stává se pouhým pohledem na mapu jasně patrným a jednotlivosti o konfiguraci terénu, z nichž jen hlavní můžeme tu zaznamenati, vstupují před oči v celém svém rozsahu.

II.

Hranice Broumovského výběžku táhnou se od Hejšoviny až k místu, kde Bukové hory 2) vstupují na slezskou půdu ve velkém oblouku, jehož celková délka měří asi 45 km a na němž leží 6 pohraničních přechodů různé schůdností (víz náčrt 1). Cesty jimi vedoucí směřují od jihovýchodu, severu a severozápadu koncentricky k Broumovu, takže možnost obchvatu byla tu přírodou neobyčejně usnadněna. Naproti tomu pásmo Broumovských Stěn a Bukových hor tvoří tětivu k tomuto oblouku přibližně jen 20 km dlouhou; přechod přes ni je možný jenom dvěma soutěskami: Bohdašínskou (508 m n. m. na severu a Houskou (Hutbergskou, 589 m) na jihu, Z té příčiny byla zde obrana mnohem snazší než na hranicích, nehledě ani na to, že konfigurace okolního terénu a poloha obou přechodů připouštěly zde pouze frontální útok.

Za válek a Pruskem měly proto obě soutěsky význam vždy, kdy pro nedostatek času nebo prostředků nebylo lze hájití hranic Broumovska. Po prvé vystihl tuto okolnost Laudon na jaře r. 1758 a dal oba přechody náležitě opevniti, takže se Prusové dne 11. a 17. dubna t. r. marně pokoušeli o jejich dobytí. Teprve v srpnu téhož roku dal pruský král tato opevnění místními obyvateli rozebrati a zbytky jejich i s částí okolního lesa spáliti. Na jaře r. 1759 dal však rakouský generál Beck obě soutěsky znovu opevniti, při čemž byly zde navezeny hradby a náspy, které byly v září a v říjnu r. 1762 znovu opraveny a doplněny a kterých použili Rakušané k obraně i za Anhaltova vpádu v únoru a v březnu 1779.

Zasahujíc jako prostorný bastion hluboko do cizího území, mělo Broumovsko pro hájení země také ten význam, že přerušovalo nejkratší spojení mezí Kladskem a Waldemburskou a Lamdshutskou kotlinou.

Na udržení nebo ovládnutí celé krajiny mělo přitom přirozeně vliv i udržení Broumova, ležícího na nevysokém návrší nad Stěnavou. Jeho středověké hradby počali proto Rakušané opravovati již na jaře r. 1757, ale Prusové obratně založeným požárem práce tyto přerušili, Za vpádu Anhaltova v zimě na rok 1779 byly broumovské hradby zesíleny Prusy, při čemž bylo pamatováno i na opevnění trig, 491 (Schanzenberg), čímž spojení vybíhající z města k severozápadu bylo dostatečně kryto až k Hejtmánkovicím, odkud vedla k severu cesta přes Polskou bránu 3) do Svídníce.

K oblasti broumovských přechodů přiléhá na pravém břehu Úpy průměrně 400 m vysoká Žďárská vysočina, důležitá pro svou polohu při ústí pohraničních přechodů, sdružovaných ve vojenské literatuře pod společným názvem Trutnovský průsmyk nebo Landshutská brána. Mezi Rehomským pohořím a Vraními horami, spadajícími příkře k Líčné a Petříkovskému potoku, vedou tu od slezského Landshutu přes Libavu do země cesty přes Žacléř a Konigshan-Zlatou Olešnici. Z nich tato sleduje dosud svůj dřívější průběh, kdežto prvá spouštěla se od Žacléře prudce do Prkenného dolu a stoupala odtud po ještě příkřejším svahu na úbočí trig. 623 (Stachelberg), odkud přes kotu 576 — jež ještě na starších vydáních spec. mapy 1:75,000 se nazývá Preussischer Weg — sestupovala k Dolnímu Starému Městu. Nynější komunikace, vedoucí ze Žacléře přes Trautenbach, měla za válek v XVIII, stol. jen zcela podřadný význam, neboť pro povozy a těžké dělostřelectvo nebyla sjízdná.

Po průchodu dlouhými a podle slov Bedřicha II, »příšernými« soutěskami u Prkenného dolu a Zlaté Olešnice 4) dosahují tyto cesty svého přirozeného zakončení teprve v údolí Úpy, a spojivše se v Trutnově, vedou společně k východnímu komplexu lesa Království 6) a do údolí Labe u Jaroměře.

O důležitostí Žďárské vysočiny svědčí mimo četné průchody vojsk obou táborů (zejména v letech 1744, 1745, 1757, 1758, 1760, 1762 a 1778) i bitva u Žďáru 30, srpna 1745, srážky u Střítěže 25. srpna, u Dreiháuser 14. a na Šibeničním kopci u Trutnova 19. září 1778, jakož i boje Gablenzova sboru 27. a 28. června 1866.

V naší literatuře poukázal již Kořistka na to, že Žďárská vysočina spolu se sousední vysočinou Horečkou představuje »netoliko v geologickém, nýbrž i v orografickém vidu skutečné podhoří Krkonošův, kladouc se jakoby násep před horskou spoustu (jejích a zavírajíc takto údolí, z nich vycházející, jež bez toho nesnadno jsou průchodná«, a píše potom: »odtud lze posléze i vyložiti sobě tu pravdu, že v jakýchkoli válkách, jež naši vlast jsou stihly (zejména v starých polských a pozdějších braniborských i pruských), dobře rozuměno jest povaze jeho co platné čáry obranné, kteréž také bez bitvy nikdy neopuštěnou. Ke zmínce o starých polských válkách svedlo Kořistku očividně mínění některých starších historiků, kteří zde hledali dějiště bitvy na Trutimě r. 1110, v dalším však zapomněl na události války 30tileté, kdy na př. za vpádu Baněrova byl Trutnov jedním z opěrných bodů, z nichž Švédové ovládali obsazené části Čech.

Z výšin ležících v severní části této vysočiny byly nejdůležiltější Chmelná hora (Knebelsberg, 507 m), Svatojánský vrch (508) a Šibeniční kopec (Gablenzhóhe, 505 m). Převyšujíce Trutnov asi o 80 m ovládaly úpské údolí až k Mladým Bukům a uzavíraly zároveň komunikaci vedoucí z města k jihu. Důležitost jejich byla prokázána za války o bavorské dědictví 6) r. 1866, kdy dne 27. června dobytí Svatojánského vrchu rozhodlo o výsledku bitvy.

V jižní části vysočiny byl vojensky nejvýznamnější trig. 522 (Hramná 7). Z něho vybíhají paprskovitě dvě pásma výšin: první z nich se táhne v délce asi 7 km k Dolní Radči a spadá k severu dosti příkrým a rozeklaným svahem, zatím co druhé postupuje k jihovýchodu a je na svém východním úpatí lemováno zmíněnou již silnicí vedoucí z Trutnova k Jaroměři.

Jako styčný a zároveň nejvyšší bod těchto dvou pásem, z nichž jedno ovládalo důležitou komunikaci, měla Hranná nemalý vojenský význam: její ztráta rozhodla o osudu bitvy u Žďáru r. 1745 a na týchž místech podlehly o 121 let později (28. června 1866) zbytky brigády Kneblovy útoku pruské gardy, čímž bylo vyváženo vítězství dobyté předešlého dne Gablenzovým sborem u Trutnova.

Náčrt 1
Jednoduchou čarou znázornění poměrů na Broumovsku.

Jednoduchou plnou čarou zobrazen je průběh hranic a arabskými číslicemi přechody na nich ležící: 1 a 5 označují cesty vedoucí k Broumovu podél Stěnavy, 2 Sklenářskou stezku, 3 Polskou bránu, 4 místo, kde přecházela cesta z Broumova do Svídnice (na ní ležící vesnice Benešov, něm. Strassenau,

nazývala se v XVII. a na začátku XVIII. stol. Schweidnitzer Strasse) a 6 méně důležitý přechod u Božanova, Dvojitá čára ukazuje průběh Bukových hor a Broumovských Stěn, proťatých Bohdašínskou (I) a Houskou (II) soutěskou.

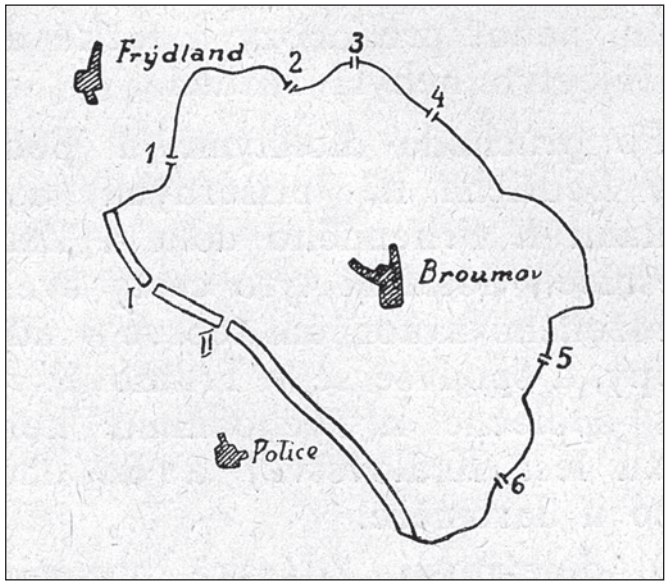

1) Viliate: La géograplhie sut les champs de bataille. La Géogralpfaie, roč. XL., čís. 1.

2) Pohoří, jež počíná u Bohdašínské soutěsky a u Schonbergu obrací se podél Zemských hranic k jihovýchodu, postupujíc pak podle jménem Chvalečské vrchy k Radvanicím.

3) Jméno to souvisí úzce s polskou kolonisací ve Slezsku, jež se v této krajině šířila proti toku Bystřice (Weistritz) do vnitra pomezních hor. První zprávu o existenci stejnojmenné vesnice (dnes Poiln. Weistritz) máme z r. 1149 a asi o 100 let později (1250) doložen je Javorov (Jauernig), ležící už hluboko v horách. Nejzazší polskou osadou na této straně byla přímo pod Polskou branou ležící Lomnice.

4) »... dle touites les gorges et de tous les défilés do le Bohéme les plus mauvai- ses se trouvent suir oe chemin: sodt qu'oo avamce, soit qu'on recule, 11 faut user de ioutes les précautioms pour y memer les troulpes aivec súreté« [Bedřich Q.: Histoire de mon tenaps). — Rakouským vojskem byla tato soutěska hájena za polního tažení r. 1757 a 1759,

5) Viz pozn. 11).

6) Když pruská armáda ustupovala dne 19. září 1778 z Trutnova, zmocnil se rakouský sbor podmaršálka Wurmsera zmíněných výšin, na nichž do té doby tábořila brigáda prince pruského, a ostřeloval odtud ustupujícího nepřítele. Podle svědectví Schmettauova byli si v pruském hlavním stanu dobře vědomi, že toto postavení je klíčem k celému ležení mezi Starým Městem a Trutnovem, a disposice pro den 19. září vydaná nařizovala výslovně: »Die beyden Wege so von Rognitz nach die Berge gehen, wo der Prinz van Preussen steht, 5011 en heute noch (t. j. 18, IX.) mit grossen Graben, oder noch wenn Hoilz da ist, mit starken Baumen so verderb werden, dass der Feind mit Kamomen nicht heriber kommen konne«.

7) Na starších plánech bitvy u Žďáru r. 1745 nazývá se Batailen Berg a na speciálních mapách 1:144.000 a 1:75.000 Graner Koppe.

Dr. Ivan Honl

(Pokračování příště.)

Stará studnice v Novém Městě n. Met.

Kdy nákladné toto dílo a pravý poklad městský vykonáno bylo, určitě udati se nemůže, nepochybně při vystavění Nového Města r. 1501, jelikož zajisté na to pamatováno, že město opevněné v čase obležení nemůže obstáti bez vydatné vody studničné. Od roku 1550 se o této studnici činí častěji zmínka. Za pruské války r. 1745 od pruské posádky obležené a sevřené v městě císařským vojskem byla znovu vyčištěna, zhloubena a rozšířena. Studnice tato stála ve východním rohu náměstí a byla 16 sáhů hluboká, ve skále vylámaná a nad ní se zvedalo dřevěné roubení, pokryté šindelovou stříškou. Voda se z ní čerpala střídavě v okovech rumpálem s ozubeným dřevěným kolem. Okovy čili vědra byly zavěšeny na řetěze. Studně byla dole prý tak široká, že se v ní mohl pohodlně otočiti vozka s párem koní a vozem. Voda byla velice dobrá a v čas povodně, kdy vodárna pracovati pro velkou vodu nemohla, celé město se zásobovalo z této studně a vody neubývalo.

R. 1869 při přestavbě děkanství a vedlejšího domu dřevěné roubení odstraněno, studně částečně zasypána štěrkem. Za této přestavby a k čerpání vody postavena železná pumpa s jedním kolem. Hluboká tato studně udržovala stále dostatek dobré pramenité vody, po zasypání jí však ubývalo, snad prameny našly si jinou cestu. R. 1892 z nedostatku vody štěrk r. 1869 nasypaný vybrán a studně znovu vyčištěna, což vyžadovalo dosti velkého nákladu, Však vody se tím nezískalo. Druhého roku nato se pokusili ztracenou vodu dostati vrtacím strojem, čímž asi o 20 metrů studně zhloubena, avšak cíle nedosaženo a rovněž vody, ještě k tomu špatné, bylo jen málo. Po postavení městského vodovodu pumpa oddělána, studně opuštěna a pomalu se zasypává. R. 1906 při rekonstrukci horské silnice bylo sníženo náměstí a přebytečná zem vsypána do studně a tak dnes je studna úplně zasypána a není více památky, kde býval kdysi tento veliký poklad města.

Jóža Tomek.

INSPIROMAT

I. Mladý gentleman, který se hodlá oženit, by se rád seznámil - pokračování.

Ženě můžeš vždycky natlouct, ona už bude vědět proč.
ARABSKÉ PŘÍSLOVÍ

Ženy jsou všeho schopné. Jsou schopné se dokonce zamilovat do svých mužů.
JÓKAI

Jen málo slov zní tak pohrdlivě jako slovo manžel.
PITIGRILLI

Manželé žen, které obdivujeme, nám připadají vždycky hloupí.
FEYDEAU

Když potkáš krásnou ženu, prohlédni si jejího muže.
FRANCOUZSKÉ PŘÍLSLOVÍ

Chceš-li si zachovat přízeň domu, kam přicházíš jako přítel, vyhýbej se stykům s jeho ženami.
PTAHOTEP (Starý Egypt)

Nemáme milovat manželky svých přátel. Dobrá, ale jak se dostat k manželkám nepřátel?
MOORE

Žárlivost je štěkání psa, které láká zloděje.
KRAUS

Ženy, uraženy svým milencem, kterého dosud milují, jeví k muži, na kterého milenec zjevně žárlí, schválně náklonnost, a komedie se nakonec stává skutečnosti.
STENDHAL

Muž je žárlivý, když miluje; žena i když nemiluje.
KANT

Ženská žárlivost je vždycky trochu starší než ženská láska.
JEAN PAUL

U ženy je láska stejně často dcerou žárlivosti jako její matkou.
BÖME

Muži žárlí na své předchůdce, ženy žárlí na ty, co přijdou po nich.
ACHARD

Existuji tak marniví muži, že jsou hrdi na ty, kdo jim nasazují parohy.
REY

Žárlivost je oheň — parohy se v něm snad scvrknou, ale ten zápach!
SWIFT

Člověk není nikdy žárlivější, než když sám začíná v lásce ochabovat. Pak už nevěří tomu druhému, protože cítí, jak málo se dá věřit jemu samému.
GRILLPARZER

Žárlivost se vždy rodí s láskou, ale vždycky s ní neumírá.
ROCHEFOUCAULD

Vlastnický instinkt bývá často silnější než sebevětší láska a často bývá také považován za tu největší lásku.
DYGAT

Zahradníkův pes, i když sám o kaši ve své misce nestojí, vrčí na každého, kdo se k ní přiblíží.
LOPE DE VEGA

Žárlivost je nedostatek úcty k osobě, kterou milujeme.
BUNIN

V žárlivosti je víc sebelásky než lásky.
ROCHEFOUCAULD

Zdáni žárlivosti je poslední úsluha prchající lásky
N. N.

Žárlivost vyžadujeme jenom od toho, na koho bychom mohli sami žárlit.
STENDHAL

Někdy je příjemné mít žárlivce — pak často slyšíme hovořit o tom, co bychom rádi dělali.
ROCHEFOUCAULD

Snažte se zdát se věrnou a já se vynasnažím vám to věřit.
MOLIÉRE

Ženy by povětšině byly vyléčeny ze žárlivosti, kdyby se jednou nestranně podívaly na své manžely.
SCRIBE

V milování jde podvod skoro vždy dále než nedůvěra.
ROCHEFOUCAULD

Mějte ženu, která nevěří tomu, co vidí.
VALÉRY

Nedůvěra osekává strom lásky.
RUSKÉ PŘÍSLOVÍ

Není třeba pouze nechovat nedůvěru, nýbrž je nutno mít přímo nechuť k nedůvěře,.odhodlanou vzdornost proti náhodám života.
STENDHAL

Láska existuje jen tehdy, je-li tu společný růst v lůně jediné budoucnosti.
TEILHARD DE CHARDIN

Zdroj: Inspiromat 1964.

ŽERTOVNÉ OBRÁZKY

Zpracoval: ing. Jindřich Buchal, ČSA 821, Nové Město nad Metují, 54901.
www.novomestskykuryr.info.
Zveřejněno v „Novoměstském kurýru" vždy poslední den v příslušném měsíci.
Není určeno pro tisk. © Jindřich Buchal.

Pěkná chaloupka, která se nachází v obci Rovné. Foto J.B.

Víceúčelový objekt na návsi v Dobrém. Foto J.B.